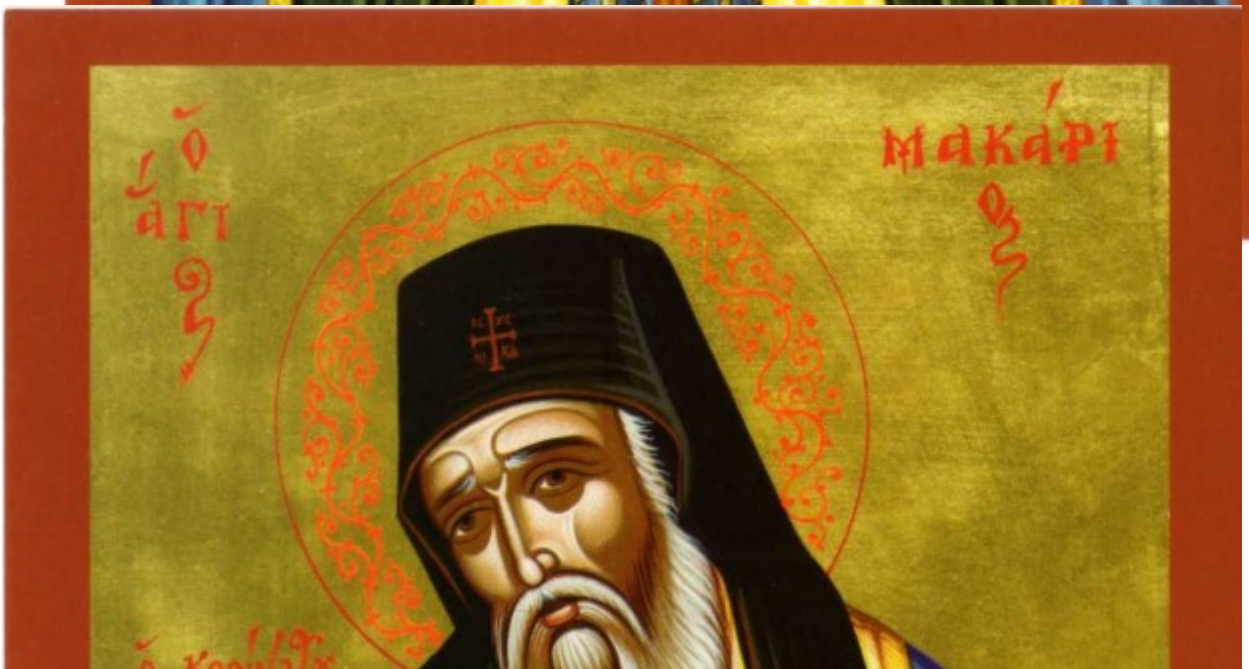
17 Απριλίου 2026

Άγιος Μακάριος αρχιεπίσκοπος Κορίνθου, ο Νοταράς (1731 – 17 Απριλίου 1805)

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές

Ὁ Ἅγι
Μακάρι
ὁ Κορίνθ

Ὁ Ἅγι
Μακάρι

Άγιος Μακάριος καταγόταν από τη σπουδαία οικογένεια των Νοταράδων. Πρόγονοί του υπήρξαν ο Νικόλαος (+1454) μέγας διερμηνέας του αυτοκράτορος Μανουήλ Β΄ του Παλαιολόγου (1391-1425), ο Λουκάς (+1453) μέγας δούκας του αυτοκράτορος Κωνσταντίνου Παλαιολόγου (+1453) και συμμάρτυράς του, ο όσιος Γεράσιμος ο εν Κεφαλληνία (+1579), ο μοναχός Θεοφάνης Ιβηρίτης κατά κόσμον Θωμάς Ελεαβούλκος Νοταράς (16ος αι.), ο Δοσίθεος (+1707) Πατριάρχης Ιεροσολύμων, ο Χρύσανθος (+1731) Πατριάρχης Ιεροσολύμων, ο Γρηγόριος Μητροπολίτης Κορίνθου (+1792), ο Σπυρίδων προεστώς Κορινθίας (+1778) και τα τέκνα του Ιωάννης (+1826) ιατροφιλόσοφος και Φιλικός, Σωτήριος (+1844) δημογέροντας Κορινθίας και Πανούτσος (+1849) λόγιος και νουνεχής πολιτικός της Πελοποννήσου. Ο πατέρας του Αγίου Γεωργαντάς Ν. Νοταράς (+1771), διακεκριμένος πρόκριτος της Κορινθίας, απέκτησε από τον γάμο του μέ τη νέα, μορφωμένη και ενάρετη Αναστασία πέντε υιούς και τέσσερεις θυγατέρες. Ο αδελφός του αγίου Νικόλαος τελείωσε τον βίο του μαρτυρικά (+1775) και η αδελφή του Ευφροσύνη εκάρη μοναχή. Ο κατά κόσμον Μιχαήλ Γ. Νοταράς γεννήθηκε το 1731 στα Τρίκαλα της Κορινθίας.

Διδάχθηκε τα πρώτα γράμματα στο μοναστήρι της Παναγίας της ιδιαίτερης πατρίδος του από τον Κεφαλλήνα διδάσκαλο Ευστάθιο. Ως επιστάτης των κτημάτων του πατέρα του απέτυχε, αφού μοίραζε και τα δικά του χρήματα και δεν μπορούσε να συγκεντρώνει τις οφειλές των χρεωστών. Αλλά και η φυγή του προς τον μοναχισμό, στην ιστορική μονή του Μεγάλου Σπηλαίου, δεν επέτυχε, διότι ο πατέρας του δεν την επέτρεπε. Έτσι ο ενάρετος Μιχαήλ επέστρεπε στο σπίτι του και καταγινόταν μέ τη μελέτη των θείων γραφών. Μετά τον θάνατο του διδασκάλου του Ευσταθίου ανέλαβε ο ίδιος τη διδασκαλία των μαθητών της Κορίνθου επί εξαετία δωρεάν. Όταν το 1764 χήρευσε ο μητροπολιτικός θρόνος της Κορινθίας, όλος ο κλήρος και ο λαός της περιοχής ζήτησε τη δική του εκλογή και άνοδο. Έτσι και έγινε. Θεωρώντας την καθολική ψήφο ως κλήση Θεού, «έκλινεν εις τάς κοινάς δεήσεις και έστερξε να αναδειχθή το της Ιεραρχίας αξίωμα». Έλαβε και τους τρεις βαθμούς της ιερωσύνης και ονομάσθηκε Μακάριος. Δεν εξέλαβε την αρχιερωσύνη ως εξουσία, άνεση και πλούτο, αλλά ως υψηλή διακονία, θυσία και προσφορά. Το αναμορφωτικό του έργο ήταν μεγάλο, μέ συχνά κηρύγματα για μετάνοια στον διψασμένο και ακαλλιέργητο λαό, ίδρυση σχολείων, επιμόρφωση και αντικατάσταση του κλήρου. Ήθελε τους κληρικούς κατηρτισμένους, φωτισμένους, ευλογημένους, ταπεινούς και αφιλοχρήματους, όπως ήταν ο ίδιος. Πρόσεχε πολύ τις χειροτονίες του. Ήταν αυστηρός τηρητής των Ιερών Κανόνων της Εκκλησίας. Την πλούσια και καρποφόρα δράση του ανέκοψε ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1770, κατά τον οποίο η οικογένειά του αναγκάστηκε να καταφύγει στη Ζάκυνθο και την Κεφαλλονιά. Στη Ζάκυνθο παρέμεινε ο άγιος επί τριετία διδάσκοντας τον λαό. Στη μονή του Γενεσίου της

Θεοτόκου Ζούρβας Ύδρας έμεινε μελετώντας και ασκητεύοντας στις γύρω σπηλιές. Δεν μπόρεσε να επιστρέφει στην επαρχία του και να συνεχίσει το θεάρεστο και φιλάνθρωπο έργο. Τώρα πλέον θα υπογράφει· «ο από Κορίνθου Μακάριος». Στην Ύδρα ο Άγιος Μακάριος είχε μία σημαντική συνάντηση μέ ένα νέο από τη Νάξο, τον Νικόλαο Καλλιβούρτζη. Πρόκειται για τον μετέπειτα φιλάδελφο συνεργάτη του άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη. Ο Γέρων Θεόκλητος Διονυσιάτης γράφει σχετικά: «Η συνάντηση αυτή υπήρξεν αποφασιστική διά την μετέπειτα ζωήν του Νικολάου. Οι δύο άνδρες έδωκαν τον εν Χριστώ ασπασμόν και εχωρίσθησαν απ' αλλήλων μέ την νοσταλγίαν της μελλούσης συνεργασίας». Επίσης στην Ύδρα συναντήθηκε μέ μία άλλη ασκητική προσωπικότητα. Ήταν «ο εξακουστός Σίλβεστρος ο ερημίτης, ο και Καππαδόκης, μετά της συνοδίας του, μία μορφή κορυφαίας πνευματικής ακτινοβολίας, παρά τους πόδας του οποίου εδιδάχθη τα της αγγελικής πολιτείας και αυτός ο Αγιορείτης Νικόδημος». Από την Ύδρα μετέβη στη Χίο, και από εκεί στο Άγιον Όρος.

Το 1777 ο άγιος Μακάριος ήλθε στο Άγιον Όρος. Ο βιογράφος του αγίου Νικοδήμου ιερομόναχος Ευθύμιος γράφει: «Εις δε τους 1777 ήλθεν ο άγιος Κορίνθου Μακάριος και μετά την προσκύνησιν των ιερών Μοναστηρίων ήλθεν εις Καρυαίς και εφιλοξενήθη εις τον «Άγιον Αντώνιον» από έναν συντοπίτην του Γερο-Δαβίδ». Το Κελλί του Αγίου Αντωνίου, κοντά στις Καρυές, ανήκε στη μονή Βατοπαιδίου. Το είχε ανεγείρει, όπως είδαμε, ο άγιος Αθανάσιος ο Γ΄, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (+1654), εκεί όπου σήμερα είναι η σκήτη του Αγίου Ανδρέου. Στο ιερό αυτό Βατοπαιδινό Κελλί πραγματοποιήθηκε μία δεύτερη πολύ σημαντική συνάντηση δύο αγίων· του αγίου Μακαρίου και του από διετίας καρέντος μοναχού στην ιερά μονή Διονυσίου αγίου Νικοδήμου. Ο βιογράφος του δευτέρου Ευθύμιος σημειώνει: «Και όντας αυτού έκραξε και τον Νικόδημον και τον επαρακάλεσεν να θεωρήση την «Φιλοκαλίαν». Και μέ τούτον τον τρόπον άρχισεν ο ευλογημένος». Η συνάντηση αυτή είναι πράγματι ιστορική. Γράφει ο Γέρων Θεόκλητος Διονυσιάτης: «Η ημέρα αυτή αποτελεί την απαρχήν, καθ' ήν κατεβάλλετο το θεμέλιον της τεράστιας συγγραφικής οικοδομής. Ησπάσαντο αλλήλους εν αγάπη οι Πνευματοφόροι ούτοι άνδρες, ευφρανθέντες τώ πνεύματι εκ της δευτέρας αυτών επικοινωνίας. Ο Άγιος Μακάριος ήτο τότε 47 ετών, ο δε Άγιος Νικόδημος 28. Η μεγάλη αυτών φιλία, παρά την διαφοράν της ηλικίας, διά τον προσεκτικόν ιστορικόν του βίου του Αγίου Νικοδήμου ενέχει μεγάλη σημασίαν, όταν μάλιστα ληφθή υπ' όψιν, ότι ο Άγιος Μακάριος, εστραμμένος ακορέστως προς τα θεία, ουδέποτε θα εξέλεγε κοινωνόν των εαυτού πόθων και της αγάπης μή όμοιον αυτώ. Εκτός τούτου ο Άγιος Μακάριος ήτο και μέγας ασκητής, ών εις θέσιν να εκτιμά τους αξίους ασκητάς, ανθρώπους μεθ' ών θα ηδύνατο να συνεννοήται και συνεργάζηται. Εις το Κελλίον τούτο παρέμειναν μακρόν διάστημα συνομιλούντες επί των προβλημάτων, άτινα απησχόλουν αυτούς και περί της απαιτουμένης

φροντίδος, όπως προβούν το ταχύτερον εις εκδόσεις βιβλίων χάριν του πληρώματος της Εκκλησίας και του Έθνους. Ο Άγιος Μακάριος μετ' ολίγας ημέρας, παρέδωκε τώ Αγίω Νικοδήμω την «Φιλοκαλίαν» χειρόγραφον, όπως την αποκαθάρη εκ των σφαλμάτων, ετοιμάση πρόλογον και τους συνοπτικούς βίους των εν αυτή αγίων συγγραφέων. Ωσαύτως ανέθηκε την επιδιόρθωσιν του «Ευεργετινού», όντος χειρογράφου, και το «Περί συνεχούς Θείας Μεταλήψεως»πονημάτιον». Τα χειρόγραφα της περίφημης Φιλοκαλίας που είχε συνθέσει ο άγιος Μακάριος, τα είχε αντιγράψει από τις πλούσιες αγιορειτικές βιβλιοθήκες, και ιδιαίτερα της ιεράς μονής Βατοπαιδίου, όπως αναφέρει σε μιά αξιόλογη επιστολή του ο όσιος Παΐσιος Βελιτσκόφσκυ (+1794) προς τον Βούλγαρο μοναχό Θεοδόσιο: Ο Μακάριος «ελθών εις το Άγιον Όρος του Αθω και μετ' ανεκτιμήτου ζήλου και επιμελείας ερευνήσας απάσας τάς βιβλιοθήκας των μεγάλων ιερών μοναστηρίων, εύρε τοιαύτα πατερικά βιβλία, οία μέχρι τότε δεν είχεν αποκτήσει. Προ πάντων όμως εις την βιβλιοθήκην της ενδόξου και μεγάλης μονής του Βατοπεδίου ανεκάλυψε θησαυρόν, ήτοι βιβλίον περί ενώσεως του νοός μετά του Θεού, συλλεχθέν εις αρχαίους χρόνους υπό μεγάλων ζηλωτών εκ πάντων των αγίων, και έτερα περί προσευχής, τα οποία ημείς μέχρι σήμερον αγνοούμεν. Ταύτα διά πολλών εξόδων αντέγραψεν εντός ολίγων ετών, τα ανέγνωσε δε επιμελώς ο ίδιος εκ του πρωτοτύπου και εγκύρως τα διώρθωσε, θέσας δε εν αρχή του βιβλίου εκάστου αγίου συγγραφέως και τον βίον αυτού εξήλθεν εξ Αγίου Όρους μετ' αφάτου χαράς, ωσάν να απέκτησεν ουράνιον θησαυρόν επί της γής. Ελθών δε εις Σμύρνην, διά πολλών δε εξόδων συλλεχθέντων εκ της ελεημοσύνης των χριστιανών απέστειλεν εις την Βενετίαν, ίνα εκδοθούν διά του τύπου τριάκοντα εξ πατερικά βιβλία». Έτσι φαίνεται πως ο άγιος Μακάριος σύνθεσε τον κύριο κορμό του σπουδαίου έργου της Φιλοκαλίας από κώδικες της ιεράς μονής Βατοπαιδίου του 12ου, 13ου και 14ου αιώνος. Ο καθηγητής κ. Αντώνιος-Αιμίλιος Ταχιάος δίκαια εκτιμά πως ο Βατοπαιδινός Κώδικας 605 του 13ου αιώνος «αποτελεί τον πυρήνα της Φιλοκαλίας του Μακαρίου», που περιλαμβάνει νηπτικοασκητικά κείμενα, από τα οποία επέλεξε τα κατά τη γνώμη του καλλίτερα. Η έκδοση της Φιλοκαλίας το 1782 αποτέλεσε σταθμό στην ορθόδοξη πνευματική ζωή και χαρακτήρισε εύστοχα μία εποχή Γενάρχης, πατέρας και οδηγός του φιλοκαλισμού υπήρξε ο ταπεινός και αφανής επίσκοπος Μακάριος, ο υπομονετικός μελετητής, και αντιγραφέας χειρογράφων, ο προσευχόμενος ασκητής και φωτισμένος διδάσκαλος του δούλου Γένους.

Η σχέση του αγίου Μακαρίου μέ τη μονή Βατοπαιδίου καλλιεργήθηκε και μέσω της σχολής της, της παρακείμενης Αθωνιάδος Ακαδημίας, της οποίας ο άγιος υπήρξε πνευματικός πατέρας και οδηγός. «Η συμβολή του αγίου Μακαρίου μέ τη λάμπουσα αγιότητά του και οι πνευματικές προσπάθειές του υπέρ της Σχολής είναι καταφανής. Οι μαθητές ανέρχονται πνευματικές ανόδους, η τακτική

εξομολόγησις, η των Αχράντων Μυστηρίων Θεία Κοινωνία, η μελέτη των πατερικών κειμένων και γενικώς τα ασκητικά γυμνάσματα αναδεικνύουν από τότε την Αθωνιάδα πραγματικό στάδιο πνευματικών αρετών». Ο άγιος Μακάριος συνδεόταν στενά μέ τον Σχολάρχη της Αθωνιάδος άγιο Αθανάσιο Πάριο, τον άριστο μελλοντικό βιογράφο του και ακόλουθό του στη Χίο. Ο άγιος Αθανάσιος ως Σχολάρχης «είχε σύμβουλο τον εν Αθω εφησυχάζοντα πρώην Κορίνθου άγιο Μακάριο, του οποίου η πνευματική πατρότης επεκταθείσα και εις τους μαθητάς της Αθωνιάδος υπήρξε ανεκτίμητη»

Η συνεργασία των οσίων Αθανασίου και Μακαρίου απέδωσε καρπούς. «Η Αθωνιάς γνωρίζει τότε λαμπράς ημέρας, οι μαθηταί προέκοπτον εις μόρφωσιν και αρετήν. Την πνευματικήν καθοδήγησιν της Σχολής ανέλαβεν εν πολλοίς ο εφησυχάζων, λόγω των περιστάσεων, πρώην Μητροπολίτης Κορίνθου άγιος Μακάριος Νοταράς, ο μετ’ έπειτα συνασκητεύσας με τα του Αθανασίου Παρίου εις Ρεστά Χίου»

Για ένα διάστημα ο άγιος Μακάριος παρέμεινε στην Καλύβη του Αγίου Παντελεήμονος της ιεράς σκήτης του Τιμίου Προδρόμου της Ιεράς Μονής των Ιβήρων, στην οποία υπήρχε ράβδος «εφ’ ής στηριζόμενος προσηύχετο». Εξάλλου στο Βατοπαιδινό Κελλί των Καρυών του Αγίου Χαραλάπους υπήρχε αντιμήνσιο του. Στο Λαυριώτικο Κελλί των Καρυών του Αγίου Γεωργίου των Σκουρταίων ο Άγιος Μακάριος εκάρη μεγαλόσχημος μοναχός από τον ενάρετο Γέροντα Παρθένιο

Ο άγιος Μακάριος υπήρξε «κύριος φορέας» ηγετική μορφή», «εμψυχωτής του κινήματος», «πρωταγωνιστής του κινήματος», των ιεροπρεπών Κολλυβάδων. Πρόκειται για ένα τελικά γνήσια αναγεννητικό και αναμορφωτικό αγιορειτικό κίνημα, που ενώ ξεκίνησε μέ αφορμή τη μή τέλεση των πένθιμων μνημοσύνων μετά κολλύβων την αναστάσιμη ημέρα του Κυρίου Κυριακή, κατέληξε σε σημαντικό αντίκρουσμα του ευρωπαϊκού διαφωτισμού, μέ αξιόλογες εκδόσεις και επιστροφή στη ζωηφόρο Ορθόδοξη Παράδοση, μέ αγιογραφική και αγιοπατερική μελέτη, αγιοπαράδοτη νήψη, καθαρή προσευχή, εγνωσμένη μυστηριακή ζωή και θεία λατρεία του αρχαιοθεσμοθετημένου και ακραιφνούς μοναχισμού

Η Ιερά Μονή Βατοπαιδίου είχε σταθερά ταχθεί υπέρ του υγιούς φρονήματος των ιερών Κολλυβάδων, μέ τους οποίους συνδεόταν διά διαφόρων τρόπων και κυρίως των τριών οσίων προμάχων του φιλοκαλικού κινήματος Μακαρίου, Νικοδήμου και Αθανασίου.

Από το Άγιον Όρος ο Άγιος Μακάριος μετέβη στη Χίο, και από εκεί σύντομα στην Πάτμο, όπου έγινε κτίτορας του Καθίσματος Αγίων Πάντων Κουμάνας. Κατά τη δεκαετή περίπου εκεί παραμονή του συναντήθηκε μέ τους όσιους Κολλυβάδες ιερομονάχους Νήφωνα τον Χίο (+1809) και Γρηγόριο τον Νισύριο (+1812). Με τον

Νήφωνα μετέβη για ένα διάστημα στους Λειψούς και αργότερα στην Ικαρία. Επίσης μετέβη στην Ύδρα και Κόρινθο για κληρονομικές του υποθέσεις, τις οποίες απεποιήθη, πάλι στο Άγιον Όρος, το 1784, προς συνάντηση ομοψύχων φίλων και αδελφών, στη Σμύρνη, για την έκδοση ψυχωφελών βιβλίων και τέλος στη Χίο. Στη Χίο ο άγιος παρέμεινε την τελευταία δωδεκαετία της ζωής του, μέ άσκηση, μελέτη, συγγραφή, προσευχή και διδασκαλία. Διέμεινε στις κατάφυτες υπώρειες του όρους Άπους, στον ναΐσκο των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, κοντά στο Βροντάδος. Το ταπεινό κελλί του έγινε φροντιστήριο, θεραπευτήριο, διδακτήριο και εξομολογητήριο πολλών ευλαβών Χιωτών, αλλά και θύρα ελέους. Ο βιογράφος του Άγιος Αθανάσιος Πάριος γράφει: «Εις τους χρείαν έχοντας έδιδε αυτός από εκείνα οπού του ευρίσκοντο· εις τον άλλον έδιδε διά να αγοράση ζώον, εις άλλον διά να κτίση το σπίτι του, εις άλλον προς κατασκευήν καϊκίου, εις άλλον διά να ξεπληρώση τον χρεοφειλέτην του, εις άλλον προς υπανδρείαν της κόρης του. Ευρέθησαν πολλοί άνδρες και γυναίκες, οπού μετά τον θάνατόν του οδυρόμενοι την ζωήν τους εκήρυττον, ότι τους είχε μηνιαίαν δόσιν διωρισμένην εις χρόνους πολλούς και τους εκυβέρνα καθένα κατά την ανάγκην του».

Το κήρυγμά του ωφελούσε, γιατί ήταν απλό και βιωματικό, όπως απλή και καθαρή ήταν η ζωή του αγίου: «Πώς ήτον βολετόν να μήν ωφελούνται οι Χριστιανοί εκείνοι, οι οποίοι πρώτον μέν έβλεπον έναν Αρχιερέα Κορίνθου να τους διδάσκη μέ ένα σχήμα ταπεινότατον, μέ ενδύματα πενιχρότατα, μέ ένα φαινόμενον ευτελέστατον· κατ’ αλήθειαν, λέγω, το καλυμμαύχι της κεφαλής του άλλος κανένας δεν ήθελε να καταδεχθή να το φορέση· δεύτερον δέ, το οποίον μάλιστα έχει και την πρώτην δύναμιν, πώς ήτον βολετόν να μήν ωφελούνται οι Χριστιανοί, οπού και αόκνως τους εδίδασκε και χωρίς να ζητή από αυτούς ούτε ολίγον διά πληρωμήν»

Η επίδρασή του ήταν μεγάλη στον ευσεβή χιακό λαό: «Ποίος τον έβλεπε και να μήν τον ευλαβυθή. Να βλέπης ένα Δεσπότην και ποίον, του Νοταρά του Γεωργαντά τον υϊόν, τον πρόεδρον της Κορίνθου, να περπατή με ένα ζευγάρι ευτελή παπούτσια, μέ ευτελέστατον ράσο και να τρέχουν οι οφθαλμοί του αενάως δάκρυα, να κηρύττη τον λόγο του Θεού εις τάς εκκλησίας του Βροντάδου και εις οιανδήποτε άλλο μέρος ευρίσκετο. Από την γλυκύτητα των λόγων του, το ταπεινόν και πράον ύφος του τον ευλαβούντο όχι μόνο οι Χριστιανοί, αλλά και οι Φράγκοι και οι Αγαρηνοί».

Ένα ακόμη σπουδαίο έργο του Αγίου είναι ότι υπήρξε αλείπτης νεομαρτύρων, εμπνευστής, χειραγωγός, εξομολόγος αγίων μαρτύρων, όπως, Πολύδωρου του Κύπριου (+1794), Θεόδωρου Βυζάντιου του Μυτιληναίου (+1795), Δημήτριου του Πελοποννήσιου (+1803), Μάρκου του Νέου (+1801) και Αγγελή του Αργείου (+1813). Επίσης συνδεόταν ιδιαίτερα μέ τους οσίους Αθανάσιο Πάριο (+1813),

Νικηφόρο Χίο (+1821) και Νήφωνα τον Κοινοβιάρχη (+1809) και τις ιερές μορφές: Νείλο Καλόγνωμο, Ιωσήφ από Φουρνά, Ιωάσαφ Ρόδιο, Μελέτιο Νικομηδείας, Δωρόθεο Πρώϊο (+1821) και άλλους. Ως το τέλος της ζωής του ο άγιος υπήρξε ακμαίος αγωνιστής του πνεύματος. Το κηρυκτικό, εξομολογητικό, λειτουργικό , ασκητικονηπτικό , συγγραφικό , επιστολογραφικό του έργο ήταν πλούσιο. Έργα του προσωπικά, εκδεδομένα και ανέκδοτα, κυρίως αγιολογικά, ή συνταχθέντα και μέ άλλους, όπως τους αγίους Νικόδημο Αγιορείτη και Αθανάσιο Πάριο, έχουν εκδοθεί αρκετές φορές και έχουν αγαπηθεί. Ασθενήσας από ημιπληγία προ του τέλους του συνέχισε να προσεύχεται μετά θερμών δακρύων, να κοινωνεί των αχράντων μυστηρίων καθημερινώς, συμβουλεύοντας και τον λαό, που ερχόταν να λάβει την ευχή και ευλογία του. Εκοιμήθη και ανεπαύθη από τους πολλούς και μακρούς αγώνες του στις 17 Απριλίου 1805.

Ετάφη στη νότια πλευρά του προαυλίου του ναού των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, όπου σήμερα ο τάφος του αγίου είναι συνδεδεμένος μέ τον ναό. Η ανακομιδή των τιμίων λειψάνων του έγινε το 1808. Τεμάχια των λειψάνων του και εικόνες του υπάρχουν σε μονές, ναούς και οικίες πιστών στη Χίο και αλλού. Αναφέρονται θαύματα που επιτελούνται στους πιστούς που τα ασπάζονται

Επίσημη αναγνώριση της αγιότητός του δεν έχουμε. Πολλοί έγραψαν πολλά περί αυτού. Τον ένθεο βίο του και τη θεάρεστη πολιτεία του έγραψε μέ αγάπη ο πιστός ακόλουθος, φιλάδελφος, ομόφρονας και ομόψυχος Άγιος Αθανάσιος ο Πάριος. Από αυτόν αντλούν τα στοιχεία της βιογραφίας του όλοι οι ασχοληθέντες κατόπιν μέ τον βίο του. Η βιογραφία του Αγίου Αθανασίου σώζεται σε πέντε κώδικες μαζί μέ την ακολουθία που συνέθεσε ο άγιος Αθανάσιος και άλλη που συνέθεσε ο άγιος Νικηφόρος ο Χίος γνώρισε πολλές εκδόσεις. Η μνήμη του τιμάται στις 17 Απριλίου.

Πηγή: Μοναχού Μωϋσέως Αγιορείτου, Άγιοι Αγίου Όρους, Εκδόσεις Μυγδονία, Θεσσαλονίκη, 2007